

KS. DAMBROWSKI SAMUEL (1577-1625)

Samuel Dambrowski (Dąbrowski, Dombrowski, Dąmbrowski, Dambrovius urodził się w 1577 roku w Pogorzeli. Był to stary ewangelicki ród. Ojciec Samuela, Piotr Dambrowski był początkowo pastorem husyckim, przechodząc następnie na luteranizm. Został konseniorem poznańskim oraz pastorem w Pogorzeli, który podpisał w 1595 roku synod w Toruniu. Młody Samuel początkowo był kształcony przez ojca. Następnie wyjechał do Torunia, gdzie podjął naukę w protestanckim gimnazjum akademickim. Kolejnym etapem edukacji był okres studiowania teologii i filozofii w Królewcu i Wittenberdze, gdzie otrzymał solidne wykształcenie filozoficzne i teologiczne. W 1600 roku powrócił do Wielkopolski i został pastorem zboru augsburskiego w Poznaniu.

Zwrócił na siebie uwagę głębią pobożności i wymową. 12 lipca 1607 roku na synodzie w Miłosławiu został wybrany na superintendenta zborów wielkopolskich. W ten sposób nadzorował liczne zbory augsburskie w Wielkopolsce. Prowadził polemikę z antytrynitarzami w Śmiglu, gdzie wygłosił kazanie w 1610 roku. Kонтрreformacja wywołała ataki na protestantów w Poznaniu. W latach 1604 i 1614 doszło do napadów tłumów, które zniszczyły zbor, w którym posługę sprawował Dambrowski. W 1615 lub 1616 roku doszło do ostatecznego zniszczenia świątyni ewangelickiej i wydania zakazu odprawiania mszy. Na skutek prześladowań Dambrowski przeniósł się do Wilna, gdzie został polskim kaznodzieją oraz superintendentem zborów litewskich i żmudzkich.

Dalsza jego działalność związana jest prawie wyłącznie z terenami Wielkiego Księstwa Litewskiego. Rzadko pojawiał się w Wielkopolsce. Podczas odwiedzin Poznania na Wielkanoc 1617 roku został zmuszony do opuszczenia ukradkiem miasta. Tymczasem na terenie Wilna doszło do zatargów pomiędzy niemiecką a pozostałą częścią gminy luteranckiej. Dambrowski wzmocnił pozycję nie niemieckiej części gminy. Jego działalność podniosła znaczenie luteran w Wielkim Księstwie Litewskim. Za swoją postawę był często i ostro atakowany przez zwolenników kontrreformacji.

Dambrowski powinien być postrzegany nie jako działacz regionalny, ale jako jeden z najwybitniejszych pisarzy epoki reformacji na terenie Wielkiego Księstwa Litewskiego i Korony. Jego działalność literacka była obfita i stała na najwyższym poziomie. Pierwsze dzieło Dambrowskiego zostało wydane w 1611 roku, pod tytułem *Lekarstwo duszne człowieka Krześcijańskiego w chorobie*. Był to podręcznik dewocyjny skierowany do chorych. Był też kilkakrotnie wznawiany – m.in. w Sycowie w 1880 roku, oraz w tłumaczeniu niemieckim: *Seelenarzenei eines Christenmenschen in der Krankheit. Aus dem Polnischen*. Książka w języku niemieckim została wydana w Lipsku w 1883 roku. Dambrowski napisał zbiór pieśni *Raj duszy*, wydany w Toruniu w 1623 roku. Przetłumaczył z języka niemieckiego katechizm Marcina Lutera. Zgodnie ze zwyczajem ówczesnej epoki wydał w formie druku kilka kazań o różnej tematyce, również w języku niemieckim. Kazania wydawane były w Wilnie, Toruniu oraz Królewcu.

Największym jego dziełem, które przyniosło sławę autorowi, była praca pod tytułem *Postylla chrześcijańska, albo Kazania y wykłady porządne*. Dzieło zostało wydane w pięciu częściach. Część pierwsza i druga zawierały kazania na ewangelie niemieckie na cały rok; trzecia część zawierała kazania na pamiątkę wybitnych i zasłużonych świętych na cały rok; część czwarta obejmowała kazania pogrzebowe; natomiast część piąta poruszała temat plag Bożych. Pierwsze wydanie dzieła pojawiło się w Toruniu, gdzie zostało wydrukowane w latach 1620-1621. Druk został ówczesnie sfinansowany przez Piotra Nonharda, który był starostą orszańskim. Książka została objęta patronatem królowej Anny. Utwór zaliczany jest do postylli ludowej. Gatunek ten przeznaczony jest do prostego, często niewykształconego odbiorcy. Zadaniem dzieła był jasny przekaz, skierowany do szerszego kręgu społeczeństwa. Księga zyskała od razu wielką popularność, szacunek oraz uznanie. Dzieło stało się najpopularniejszą księgą wśród polskich ewangelików, szczególnie na terenie Śląska i Mazur oraz

wśród polskich emigrantów m.in. na Syberii. Książka była używana również podczas nabożeństw domowych, jeszcze w 1. połowie XX wieku. Słowa *Postylli* przetrwała do dnia dzisiejszego w polskich środowiskach luterańskich, ale również między luteranami z Białorusi i Ukrainy, zamieszkałymi od początku ZZ wieku na Syberii.

Dambrowski zmarł w Wilnie 15 lipca 1625 roku podczas panującej w mieście epidemii morowego powietrza. Został pochowany w Wilnie na starym cmentarzu augsburskim przy ulicy Ludwigsarskiej, przedtem Tatarskiej. Cmentarz został zlikwidowany przez władze rosyjskie na początku XIX wieku. Płyta nagrobna Dambrowskiego była przenoszona dwukrotnie, prawdopodobnie zachowała się do dzisiaj.

W ramach uznania zasług ks. Samuela Dambrowskiego, postanowiono ufundować tablicę pamiątkową. Została odsłonięta 21 października 2007 roku, obok ewangelickiego zboru Łaski Bożej w Poznaniu. Projekt tablicy wykonał Władysław Wróblewski.

W. Bogusławski, *Ks. Samuel Dambrowski*, „Nowa Gazeta Gostyńska” 2010, nr 11, s. 11.